

**ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
ΕΛΕΓΧΟΥ**

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ:

«τον έλεγχο των μέτρων φύλαξης και των συνθηκών ασφαλείας που έχουν ληφθεί στην Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου».

ΑΘΗΝΑ
ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

Αθήνα, 21 Μαρτίου 2012

ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

σχετικά με τα

**«μέτρα φύλαξης και των συνθηκών ασφαλείας που έχουν ληφθεί
στην Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου»**

Εντολή Ελέγχου:

- ▶ Γ.Ε.Δ.Δ. αρ. πρ. Φ. 29.12 / 375 / 10-1-12

Κλιμάκιο Ελέγχου:

- ▶ Παναγιώτης Ζάρρας, Βοηθός Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης
- ▶ Γρύφων Καββαθάς, Ειδικός Επιθεωρητής στο Γραφείο του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης.

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ:

- ▶ Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξ. Σούτζου (Ν.Π.Δ.Δ.)

Αντικείμενο Έρευνας:

- ▶ **Ο έλεγχος των μέτρων φύλαξης και των συνθηκών ασφαλείας που έχουν ληφθεί στην Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου».**

Ο έλεγχος ήταν αυτεπάγγελτος. Διενεργήθηκε με εντολή ΓΕΔΔ στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του όπως αυτές προσδιορίζονται στο ν. 3074/2002 (ΦΕΚ 296^Α/4-12-2002) και το Π.Δ. 77/2005 (ΦΕΚ 118^Α/20-5-2005) όπως ισχύουν.

Αρμόδια – Εμπλεκόμενα όργανα / φορείς

Η Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, εποπτευόμενος Οργανισμός από το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού.

Η Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων / Διεύθυνση Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων του

Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού στην οποία υπάγεται το αρμόδιο Τμήμα Οργάνωσης Θεμάτων Ασφαλείας.

Η επιχείρηση με την ονομασία « Τάκης Ζαριφόπουλος Α.Ε.»- Ιδ Επιχείρηση Παροχής Υπηρεσιών Ασφαλείας και Συστημάτων Ελέγχου» υπεύθυνη για την εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας της Εθνικής Πινακοθήκης.

1. Ενέργειες κλιμακίου Ελέγχου:

1.1. Το κλιμάκιο επισκέφθηκε την Εθνική Πινακοθήκη (Μιχαλακοπούλου 1, Αθήνα) με σκοπό τη συλλογή στοιχείων, νομοθετημάτων, αποφάσεων Δ.Σ., και εγγράφων που αφορούν την υπό εξέταση υπόθεση και είχε συζήτηση, για το θέμα, με τις/τους κ.κ.:

- ▶ Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα, Διευθύντρια Ε.Π.Μ.Α.Σ.
- ▶ Κων/νο Αρβανιτάκη, Διευθυντή Διοικητικού-Λογιστικού της Ε.Π.Μ.Α.Σ.
- ▶ Μαρίνα Μακρή, στέλεχος της Ε.Π.Μ.Α.Σ..

Επιπλέον, στα πλαίσια του ελέγχου ζητήθηκαν και λήφθηκαν ένορκες καταθέσεις από τους κ.κ.

- ▶ Τάκη Ζαριφόπουλο και Σπήλιο Αλεξόπουλο υπεύθυνους της εταιρείας «Τάκης Ζαριφόπουλος Α.Ε.»
- ▶ Άννα Τσιάτσου, διοικητική υπάλληλο στην Εθνική Πινακοθήκη και Πρόεδρο του Συλλόγου Εργαζομένων της Εθνικής Πινακοθήκης
- ▶ Λαμπρινή Λάμπου, αρχιφύλακα της Εθνικής Πινακοθήκης,

1.2. Πριν την οριστική συγγραφή της έκθεσης Επιθεώρησης – Ελέγχου, απεστάλησαν έγγραφα και ζητήθηκαν συμπληρωματικά στοιχεία από:

- ▶ την Διοίκηση Ε.Π.Μ.Α.Σ., έγγραφο του ΓΕΔΔ - ΓΕΔΔ/Φ.29.12/3255/1-3-12 με το οποίο ερωτάτο αν έχουν ληφθεί, μετά τον Ιανουάριο 2012 επιπλέον, μόνιμα / σε καθημερινή βάση, μέτρα σχετικά με:
 - (α) την ασφάλεια (αντικατάσταση, βελτίωση, προσθήκη συστημάτων ασφαλείας- Πυρανίχνευσης-CCTV κ.λ.π.),
 - (β) τη φύλαξη (αύξηση του αριθμού των φυλάκων – ημερήσιων και νυχτερινών κ.λ.π.),
 - (γ) την ενίσχυση της εξωτερικής πλευράς του κτιρίου (κιγκλιδώματα, αδιαφανή κουφώματα στους υαλοπίνακες κ.λ.π.),
- ▶ τη Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων, έγγραφο του ΓΕΔΔ – ΓΕΔΔ /Φ.29.12/3256 /1-3-12 με το οποίο ερωτάτο,
 - (α) εάν έχουν θεσπιστεί προδιαγραφές (διεθνείς ή ελληνικές) που αφορούν στα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την ασφάλεια και τη φύλαξη μουσείων, επιπέδου Εθνικής Πινακοθήκης.
 - (β) εάν υπάρχει μελέτη (πρόσφατη ή παλαιότερη) που αναφέρεται στα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την ασφάλεια και φύλαξη σε καθημερινή βάση, των θησαυρών της Εθνικής Πινακοθήκης.
 - (γ) τη μελέτη με την οποία ορίστηκαν οι συνολικές απαιτήσεις της Εθνικής Πινακοθήκης και των Αμερικανών ειδικών για το θέμα και στην οποία στηρίχθηκε η από 25/6/1992 απόφαση του Δ.Σ. για την ανάθεση της

προμήθειας, εγκατάστασης, σύνδεσης και λειτουργίας των συστημάτων ελέγχου της Εθνικής Πινακοθήκης και Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου.

- (δ) εάν στο εγκατεστημένο στην Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου ηλεκτρονικό σύστημα ασφαλείας, υπάρχει πρόβλεψη σύνδεσης του με σχετική/αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού και σε καταφατική απάντηση, τον τρόπο λειτουργίας και ενεργοποίησης του συστήματος (σε περίπτωση συμβάντος στην Εθνική Πινακοθήκη), τον υπεύθυνο παρακολούθησης του και τις αρμοδιότητες του, και τις οδηγίες (έγγραφες) που υπάρχουν για την αντιμετώπιση τυχόν συμβάντος εκ μέρους της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού.

Επίσης με το ίδιο έγγραφο ΓΕΔΔ ζητήθηκε όπως, μετά το πέρας της διενεργουμένης από το Υπ. Πολιτισμού και Τουρισμού ΕΔΕ για την υπόθεση της κλοπής τον Ιανουάριο 2012 των πινάκων από την Εθνική Πινακοθήκη, να κοινοποιηθεί στο Γραφείο ΓΕΔΔ το σχετικό Πόρισμα της ΕΔΕ.

Επί των ανωτέρω, μέχρι την υποβολή της παρούσης Έκθεσης Αποτελεσμάτων Ελέγχου δεν υπήρξε από την αρμόδια Γενική Διεύθυνση του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, απάντηση.

2. Νομικό Πλαίσιο

Πιο κάτω παρατίθενται ανά εμπλεκόμενο φορέα, οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις τους όσον αφορά στην ασφάλεια και φύλαξη των Μουσείων.

2.1. Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού / Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων.

Σύμφωνα με το Π.Δ. υπ' αριθμ. 191/2003 (ΦΕΚ 146^Α/13-6-2003), άρθρο 1 «αποστολή του Υπουργείου Πολιτισμού είναι η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας από τους αρχαιολογικούς χρόνους μέχρι σήμερα και η υποστήριξη της ανάπτυξης του σύγχρονου πολιτισμού». Η ασφάλεια των Μουσείων είναι αρμοδιότητα της **Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων/ Διεύθυνση Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων** (άρθρο 23(5) η οποία δια του **Τμήματος Οργάνωσης θεμάτων Ασφαλείας** έχει την αρμοδιότητα «... για θέματα εφαρμογής από τεχνολογικής πλευράς διαδικασιών ασφαλείας και επιτήρησης μνημείων, αρχαιολογικών χώρων, μουσείων, πολιτιστικών κτιρίων, αρχαιολογικών αποθηκών, φυλακίων και βοηθητικών κτηρίων που εξυπηρετούν τους αρχαιολογικούς χώρους και λοιπών κτιρίων του Υπουργείου Πολιτισμού».

2.2. Αρμοδιότητες /Υποχρεώσεις Εθνικής Πινακοθήκης (Ε.Π.Μ.Α.Σ.).

Σύμφωνα με τον υπ' αριθμ. Ν.1079/1980 (ΦΕΚ 239^Α/14-10-1980) άρθρο 1, το συσταθέν με το ν. 2814/1954 Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου (Ε.Π.Μ.Α.Σ.) που υπάγεται στην εποπτεία και στον έλεγχο του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού (τότε Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών) διέπεται από τις διατάξεις του νόμου αυτού (ν. 1079/1980). Η Ε.Π.Μ.Α.Σ. διοικείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο στο οποίο ανήκει η αρμοδιότητα της Διοίκησης της Ε.Π.Μ.Α.Σ. και η μέριμνα για την εν γένει

εκπλήρωση των σκοπών της. Στην Ε.Π.Μ.Α.Σ. (άρθρο 12.2) συνιστώνται 22 θέσεις φυλάκων και 4 θέσεις νυκτοφυλάκων για το διορισμό των οποίων απαιτείται απολυτήριο Δημοτικού Σχολείου.

Επιπλέον σύμφωνα με την Υ.Α. ΥΠΠΟΤ /ΓΔΑΠΚ /ΔΙΝΕΠΟΚ /Δ/93783 /1682 (ΦΕΚ 2385B/26-10-2011) του Υπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού, η οποία αναφέρεται στο ν.3028/2002 (ΦΕΚ 153^Α/28-6-2002) και για τα ήδη αδειοδοτημένα Μουσεία έχει περίοδο συμμόρφωσης με τις αναγραφόμενες στο νόμο απαιτήσεις μία τριετία (άρθρο 5/Υ.Α. 93783), «το Μουσείο πρέπει να διαθέτει σχέδιο για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και να εφαρμόζει τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας» καθώς και να καταθέσει φάκελο με (άρθρο 2/ Υ.Α. 93783) «... η. Σχέδιο εσωτερικού κανονισμού του Μουσείου, θ. Λεπτομερές σχέδιο για την αντιμετώπιση καταστάσεων παντός είδους έκτακτης ανάγκης».

2.3. Αρμοδιότητες / Υποχρεώσεις εγκαταστάτη /συντηρητή.

Σύμφωνα με το πιο πρόσφατο σχέδιο συμβολαίου τεχνικής κάλυψης συστημάτων Ασφάλειας-Πυρασφάλειας-CCTV με διάρκεια από 1/1/2011 έως 31/12/2011 που η εταιρεία εγκατάστασης των συστημάτων ασφαλείας «Τάκης Γ. Ζαριφόπουλος Α.Ε.» απέστειλε στην Εθνική Πινακοθήκη στις 3/11/2010, η εταιρεία δεσμεύεται να προβεί, για την ανωτέρω χρονική περίοδο σε

- ▶ Τέσσερις (4) τριμηνιαίες και ετήσιες εργασίες προληπτικής συντήρησης συστήματος Πυρασφάλειας
- ▶ Δώδεκα (12) επισκέψεις το χρόνο ανά μήνα από ειδικευμένο συνεργείο για εργασίες προληπτικής συντήρησης συστημάτων Ασφαλείας - CCTV

3. Ευρήματα / Διαπιστώσεις

Από τα έγγραφα που έχουν μέχρι συλλεγεί και βρίσκονται στο συνημμένο στο πρωτότυπο της παρούσας Έκθεσης Ελέγχου, τα πρακτικά του Δ.Σ. της Ε.Π.Μ.Α.Σ. που μας χορηγήθηκαν, την νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία της Ε.Π.Μ.Α.Σ., την νομοθεσία / κανονισμούς που αναφέρονται στην ασφάλεια και φύλαξη των Μουσείων, τις ένορκες καταθέσεις, **διαπιστώθηκαν τα εξής:**

3.1. Γενικά περί ασφαλείας και φύλαξης Μουσείων / Εθνικές και Διεθνείς προδιαγραφές.

3.1.1. Δεν κατέστη δυνατόν να ευρεθεί επαρκές νομοθετικό υλικό με το οποίο να περιγράφονται αναλυτικά όλα τα μέτρα που απαιτούνται για την ασφάλεια και τη φύλαξη των Μουσείων και να προσδιορίζονται οι υποχρεώσεις των εμπλεκομένων φορέων.

3.1.2. Παρότι ζητήθηκαν τόσο από την Ε.Π.Μ.Α.Σ. όσο και από την αρμόδια, για τη φύλαξη των Μουσείων Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων να μας γνωρίσουν εάν έχουν θεσπιστεί προδιαγραφές (διεθνείς ή ελληνικές) που αφορούν στα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την ασφάλεια και τη φύλαξη μουσείων, επιπέδου Εθνικής Πινακοθήκης, μέχρι σήμερα δεν μας έχουν παρασχεθεί στοιχεία. Το μόνο σχετικό κείμενο που μας χορηγήθηκε είναι «Ο Κώδικας

Δεοντολογίας του ICOM για τα Μουσεία» ο οποίος καθορίζει τους βασικούς κανόνες για τη λειτουργία των Μουσείων και τον επαγγελματισμό των εργαζομένων σ' αυτά. Στον ανωτέρω Κώδικα Δεοντολογίας, η μόνη αναφορά στην ασφάλεια των Μουσείων γίνεται στο κεφάλαιο 1 παρ. 7 (1.7) «Ασφάλεια» όπου αναφέρεται ότι «Οι αρμόδιες διοικητικές αρχές θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι υφίστανται τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας για τη προστασία των συλλογών από κλοπή ή από φθορές που είναι δυνατόν να προκληθούν σε προθήκες,, εκθεσιακούς, αποθηκευτικούς και εργασιακούς χώρους, καθώς και κατά τη μεταφορά των αντικειμένων» καθώς και στο κεφάλαιο 8 παρ. 7 (8.7 Ασφάλεια Μουσείων και συλλογών) όπου συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «Το προσωπικό του Μουσείου θα πρέπει να τηρεί απόλυτη εχεμύθεια για πληροφορίες που αφορούν την ασφάλεια του Μουσείου ή των ιδιωτικών συλλογών, καθώς και των χώρων στους οποίους εισέρχεται στο πλαίσιο των υπηρεσιακών καθηκόντων του.

3.1.3. Σύμφωνα με το έγγραφο αρ. πρ. 106/20-1-12 της Ε.Π.Μ.Α.Σ. ο σχεδιασμός και η μελέτη των συστημάτων ασφαλείας έχει εκπονηθεί από τις αρμόδιες τεχνικές υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού (ΔΠΚΑΝΜ και ήδη ΔΑΝΣΜ) ενώ η Εθνική Πινακοθήκη είναι συνδεδεμένη, από το 1992, με το Κέντρο Λήψης Σημάτων της εταιρείας Ελληνικός Κεντρικός Σταθμός Α.Ε.

3.2. Συστήματα Ασφαλείας

3.2.1. Η υφιστάμενη, μέχρι τον Ιανουάριο 2012 (έναρξη ελέγχου) κατάσταση των συστημάτων ασφαλείας που ήταν εγκατεστημένα στην Εθνική Πινακοθήκη, περιγράφεται στο έγγραφο της επιχείρησης με την ονομασία « Τάκης Ζαριφόπουλος Α.Ε.΄- Ιδ. Επιχείρηση Παροχής Υπηρεσιών Ασφαλείας και Συστημάτων Ελέγχου» η οποία είναι υπεύθυνη για την εγκατάσταση και συντήρηση των συστημάτων ασφαλείας της Εθνικής Πινακοθήκης το οποίο εστάλη στην Εθνική Πινακοθήκη την 13/1/2012

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα σ' αυτό το έγγραφο, η εγκατάσταση των συστημάτων Ασφαλείας και επιτήρησης της Εθνικής Πινακοθήκης άρχισε το έτος **1992** στα πλαίσια της περιοδικής έκθεσης με θέμα "ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟ ΣΤΟΝ ΣΕΖΑΝ", με εκθέματα από την Εθνική Πινακοθήκη της Ουάσιγκτον και το Μητροπολιτικό Μουσείο της Ν. Υόρκης. Η εταιρεία, σε συνεργασία με τους υπεύθυνους Ασφαλείας των παραπάνω Μουσείων και φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού, προέβη στην προμήθεια και εγκατάσταση των παρακάτω συστημάτων:

(α). Σύστημα Ασφαλείας του Οίκου ADEMCO των ΗΠΑ, για τη προστασία των εσωτερικών χώρων της Πινακοθήκης έναντι διάρρηξης που περιλάμβανε τα εξής:

- Ασύρματους ανιχνευτές θραύσης υάλων σε όλα τα υαλοστάσια των κτιρίων Α και Β. Ασύρματους ανιχνευτές κίνησης στους χώρους που δεν υπήρχαν ήδη εγκατεστημένοι ενσύρματοι ανιχνευτές κίνησης.
- Ενσύρματες , ανιχνευτές δέσμης σε επιλεγμένους εσωτερικούς χώρους.
- Ενσύρματες εξωτερικές σειρήνες με φλάς.
- Ενσωμάτωση των ήδη υπαρχόντων ενσύρματων ανιχνευτών κίνησης στους νέους πίνακες Ασφαλείας.
- Πίνακες Ασφαλείας με πληκτρολόγια χειρισμών και ενδείξεων για την υποστήριξη των περιφερειακών αισθητηρίων.
- Κεντρικό Η/Υ με λογισμικό διαχείρισης της λειτουργίας του συστήματος

- Σύνδεση με Κέντρο Λήψης Σημάτων (ΚΛΣ).
- (β). Πυρανίχνευσης για τη προστασία των εσωτερικών χώρων της Πινακοθήκης σε περίπτωση πυρκαγιάς που περιλάμβανε τα εξής:
 - Αντικατάσταση όλων των υπάρχοντων πυρανιχνευτών της Πινακοθήκης.
 - Αντικατάσταση του υπάρχοντος Πίνακα Πυρανίχνευσης.
 - Σύνδεση με ΚΛΣ.
- (γ). Κλειστού κυκλώματος Τηλεόρασης (CCTV) του οίκου VIKON των ΗΠΑ, για την επιτήρηση των εσωτερικών και εξωτερικών χώρων της Πινακοθήκης που περιλάμβανε τα εξής :
 - Εσωτερικούς σταθερούς εικονολήπτες στο κτίριο Α και τις αποθήκες στο ισόγειο του Κτιρίου Β.
 - Εξωτερικούς σταθερούς εικονολήπτες και στα 2 κτίρια.
 - Κέντρο ελέγχου στο κτίριο Β, αποτελούμενο από πολυπλέκτες σημάτων VIDEO με αντίστοιχες οθόνες CRT και μαγνητοσκόπια τύπου time lapse για τη καταγραφή των σημάτων video των εικονοληπτών.

3.2.2. Το έτος **2000** στα πλαίσια της περιοδικής έκθεσης με θέμα "Ο ΑΙΩΝΑΣ ΤΟΥ ΠΙΠΚΑΣΟ, ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ", η εταιρεία, σε συνεργασία με φορείς του Υπουργείου Πολιτισμού, προέβη στην αναβάθμιση-βελτίωση του συστήματος ως ακολούθως:

(α). Σύστημα Ασφαλείας:

- Αντικατάσταση των ανιχνευτών δέσμης του 1^{ου} και 2^{ου} ορόφου του κτιρίου Β, με ενσύρματους ανιχνευτές κίνησης οροφής.
- Αντικατάσταση των ασύρματων ανιχνευτών κίνησης του κτιρίου Β, με ενσύρματους ανιχνευτές.
- Εγκατάσταση ασύρματων, "κρεμαστών" ανιχνευτών κίνησης για τη προστασία των εκθεμάτων στο κτίριο Β.
- Εγκατάσταση ανιχνευτών κίνησης οροφής στους χώρους του κτιρίου Α.
- Εγκατάσταση ανιχνευτών δέσμης, εσωτερικά των εισόδων / εξόδων και των περιμετρικών κλιμακοστασίων του κτιρίου Α.
- Εγκατάσταση ενσύρματου ανιχνευτή κίνησης στην εξωτερική αποθήκη έργων.
- Ενσωμάτωση των σταθερών αγκίστρων εκθεμάτων του κτιρίου Β στο κεντρικό σύστημα Ασφαλείας.
- Εγκατάσταση νέων, επιπλέον πινάκων Ασφαλείας, για την υποστήριξη των νέων περιφερειακών αισθητηρίων, με τα απαραίτητα τροφοδοτικά.
- Αλλαγή του λογισμικού διαχείρισης του συστήματος Ασφαλείας.
- Αναβάθμιση του τρόπου επικοινωνίας των πινάκων Ασφαλείας με τα ΚΛΣ.
- (β). Σύστημα Πυρανίχνευσης
 - Αντικατάσταση των πυρανιχνευτών του συστήματος με νέας τεχνολογίας, μικρότερων διαστάσεων και χωρίς ραδιενεργό στοιχείο ανιχνευτές.
 - Αντικατάσταση του κεντρικού πίνακα Πυρανίχνευσης.
- (γ). Σύστημα CCTV
 - Αντικατάσταση των εσωτερικών σταθμών εικονοληπτών του κτιρίου Α με κινητούς εικονολήπτες.
 - Ενσωμάτωση 12 εσωτερικών κινητών εικονοληπτών, που είχαν ενδιάμεσα τοποθετηθεί (έτος 2000), στο Κέντρο Ελέγχου.

- Εγκατάσταση νέων πολυπλεκτών με δυνατότητα τηλεχειρισμού των κινητών εικονοληπτών.

Έκτοτε, όπως προκύπτει από το ανωτέρω έγγραφο, ουδεμία αναβάθμιση-βελτίωση έχει επέλθει. Η εταιρεία, στο εν λόγω έγγραφο σημειώνει ότι καθ' όλο το εν λόγω διάστημα τα συστήματα συντηρούντο ανελλιπώς από αυτήν και δηλώνει ότι βρίσκονται σε άριστη λειτουργική κατάσταση, μετά από συνεχή 24ωρη λειτουργία επί 20ετία. Επισημαίνει επίσης ότι όλο αυτό το διάστημα (1992 – 2011) δεν έχουν αντικατασταθεί οι κεντρικοί πίνακες Ασφαλείας που αποτελούν το σημαντικότερο μέρος του συστήματος.

3.2.3. Η ενεργοποίηση του συστήματος γίνεται είτε με παραβίαση πόρτας ή παραθύρου, είτε με θραύση κρυστάλλου, είτε με κίνηση εντός του χώρου είτε τέλος από προσπάθεια ανασήκωσης εκθεμάτων. Σε περίπτωση που συντρέξει μια εκ των ως άνω περιπτώσεων ενεργοποιείται ο συναγερμός με ταυτόχρονη ένδειξη του σημείου ή ζώνης συναγερμού στις φωτεινές οθόνες ασφαλείας και στην οθόνη του ηλεκτρονικού υπολογιστή που βρίσκεται στο control room. Επίσης, ενεργοποιούνται οι ηχητικοοπτικές ενδείξεις συναγερμού οι οποίες βρίσκονται στο control room και στον εξωτερικό χώρο.

3.2.4. Κατά την ένορκη κατάθεση τους, οι υπεύθυνοι της εταιρείας κ.κ. Ζαριφόπουλος και Αλεξόπουλος απαντώντας σε σχετικές ερωτήσεις των διενεργούντων τον έλεγχο συμπλήρωσαν, όσον αφορά στο εγκατεστημένο σύστημα ασφαλείας, ότι:

- ▶ Το σύστημα που εγκατέστησαν δεν προήλθε από δική τους μελέτη σχετικά με τις ανάγκες της Πινακοθήκης, αλλά ικανοποίησαν τις απαιτήσεις της μελέτης του Υπουργείου Πολιτισμού, που προϋπήρχε, και προσέθεσαν κάποια στοιχεία με πρόταση των ειδικών Αμερικανών στα θέματα ασφαλείας (υπεύθυνος συστημάτων ασφαλείας του Μουσείου της Ουάσιγκτον), με τη σύμφωνη γνώμη του.
- ▶ Το 2000 με εργολαβία υπήρξε προσθήκη στο σύστημα ασφαλείας και επιτήρησης από ανάδοχο εκτός αυτών. Η προσθήκη αυτή ενσωματώθηκε ομαλά στο ήδη υφιστάμενο σύστημά που είχαν εγκαταστήσει.
- ▶ Στο ηλεκτρονικό σύστημα που είναι εγκατεστημένο από το 1992, γίνεται επαρκής και αξιόπιστη συντήρησή του από την εταιρεία ανελλιπώς και τα συστήματα ευρίσκονται σε εξαιρετική κατάσταση και απόλυτα εντός των πλαισίων των τεχνικών δυνατοτήτων τους.
- ▶ Τα ήδη εγκατεστημένα συστήματα καλύπτουν τις ανάγκες για τις οποίες εγκαταστάθηκαν. Υπάρχουν όμως τυφλά σημεία στον εξωτερικό χώρο που δεν καλύπτονται από το ηλεκτρονικό σύστημα ασφαλείας (κάμερες) που είναι εγκατεστημένο. Αντίθετα στον εσωτερικό χώρο με τη χρήση και των κινητών καμερών κατά το πλείστον καλύπτονται όλα τα σημεία.
- ▶ Το σήμα συναγερμού μεταδίδεται αυτόματα τηλεφωνικά στο κέντρο λήψης σημάτων συναγερμών της εταιρείας. Μόλις το σήμα ληφθεί στο κέντρο ο χειριστής του κέντρου λήψης ειδοποιεί τηλεφωνικά τον φύλακα στο control room. Αν δεν απαντήσει ο φύλακας, ο χειριστής του κέντρου λήψης σημάτων ειδοποιεί το εκατό (100). Αν απαντήσει ο φύλακας και πει όλα οκ σταματούν οι ενέργειες του χειριστή του κέντρου εκτός αν ο φύλακας ενημερώσει ο ίδιος ή δώσει ρητή εντολή στο κέντρο να ειδοποιήσει το εκατό (100).

- ▶ Πέραν των οδηγιών η εταιρεία εκπαιδεύει συνεχώς τους ανθρώπους που χειρίζονται το σύστημα ασφαλείας (control room).

3.2.5. Τα ανωτέρω έρχονται σε διάσταση με τις λοιπές ένορκες καταθέσεις όσον αφορά, στην ετοιμότητα των συστημάτων ασφαλείας, στην λειτουργικότητα των monitors στο control room, και γενικότερα στην εκπαίδευση των φυλάκων και στο τρόπο αντίδρασης τους σε περίπτωση ενεργοποίησης του συναγερμού.

Σύμφωνα με τις ένορκες καταθέσεις:

- ▶ δεν υπάρχει εγχειρίδιο/οδηγίες που ν' αναφέρεται στις ενέργειες των φυλάκων σε περίπτωση συμβάντος (ληστείας, κλοπής, ενεργοποίησης συναγερμού). Η διαδικασία που ακολουθούν οι φύλακες σε περίπτωση ενεργοποίησης του συναγερμού, κατά τη νυχτερινή βάρδια, περιγράφεται από την ένορκη κατάθεση της αρχιφύλακος της Ε.Π.Μ.Α.Σ. όπου, σύμφωνα με αυτή:
 - Εάν υπάρχουν 2 νυχτερινοί φύλακες, ο ένας είναι στην αίθουσα με τα monitors (control room) και ο άλλος φυλάσσει την είσοδο της Πινακοθήκης επί της οδού Μιχαλακοπούλου. Εάν ενεργοποιηθεί ο συναγερμός ο ένας κάθεται στο control room και ο άλλος ελέγχει τη ζώνη που ενεργοποίησε το συναγερμό.
 - Εάν υπάρχει μόνο ένας φύλακας (λόγω νόμιμης απουσίας του δευτέρου - άδεια, ασθένεια κ.λ.π.) και ενεργοποιηθεί ο συναγερμός, ο μοναδικός φύλακας ελέγχει τη ζώνη που ενεργοποίησε το συναγερμό και παίρνει τηλέφωνο την εταιρεία «ΕΡΜΗΣ» (ΖΑΡΙΦΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.) που έχει εγκαταστήσει και συντηρεί το ηλεκτρονικό σύστημα και την ενημερώνει ότι χτυπάει ο συναγερμός για τη συγκεκριμένη ζώνη. Στη συνέχεια αφού κλείσει το συναγερμό, απομακρύνεται από το control room, πηγαίνει στη ζώνη στην οποία ενεργοποιήθηκε ο συναγερμός που πιθανώς να είναι στην αντίθετη από το control room πλευρά του κτιρίου. Ελέγχει το χώρο και εφόσον διαπιστώσει ότι δε συμβαίνει διάρρηξη, επιστρέφει στο control room και ενεργοποιεί πάλι το συναγερμό. Εάν διαπιστώσει ότι υπάρχει διάρρηξη επιστρέφει στο control room, και ενημερώνει όποιους αυτός θεωρήσει σωστό (δεν υπάρχουν συγκεκριμένες οδηγίες για τα άτομα που πρέπει να ενημερώσει).

3.2.6. Επιπλέον, σύμφωνα με τις ένορκες καταθέσεις:

- (α) Δεν υπάρχει πρόβλεψη ενδοεπικοινωνίας. Αν και παλαιότερα υπήρχε, στην παρούσα περίοδο δεν έχει διατεθεί τηλέφωνο ενδοεπικοινωνίας η δε επικοινωνία μεταξύ των φυλάκων γίνεται μέσω των προσωπικών κινητών τηλεφώνων τους.
- (β) Δεν υπάρχει on line σύνδεση με άλλο φορέα όπως το Υπουργείο Πολιτισμού, την Αστυνομία, την Εταιρεία security. Η αστυνομία ειδοποιείται από την εταιρεία ΕΡΜΗΣ και όχι από το φύλακα.
- (γ) Οι φύλακες δεν έχουν περάσει ποτέ από κάποια ειδική εκπαίδευση που αφορά στον τρόπο με τον οποίο θα γίνεται η φύλαξη και στις ενέργειες που θα πρέπει να προβούν σε περίπτωση συμβάντος (κλοπή, ληστεία κ.λ.π.). Τα δύο τελευταία χρόνια μόνο δύο ή τρεις φορές έγινε επίδειξη λειτουργίας από τον υπεύθυνο συντήρησης και αυτές μόνο για τα συστήματα πυρασφάλειας. Επιπλέον, όσον αφορά στη χρήση και στη λειτουργία των ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας που έχουν εγκατασταθεί, έχει γίνει εκπαίδευση σε τουλάχιστον δέκα (10) άτομα με επίδειξη των ζωνών συναγερμού και

αναφορά στις ενέργειες που πρέπει να γίνουν σε περίπτωση ενεργοποίησης του συναγερμού.

- (δ) Πολλές φορές χτυπάει ο συναγερμός χωρίς να υπάρχει πραγματικό πρόβλημα επειδή έχουν λήξει οι μπαταρίες και δεν έχουν αντικατασταθεί.
- (ε) Οι κασέτες που γράφουν τα συμβάντα, επειδή χρησιμοποιούνται χωρίς να αντικαθίστανται (λόγω έλλειψης χρημάτων), πολλές φορές δε γράφουν, και ως εκ τούτου δεν λαμβάνεται εικόνα ή λαμβάνεται μη ευκρινής εικόνα από τις κάμερες που είναι εγκατεστημένες στην Πινακοθήκη.

3.2.7. Οι διενεργούντες τον έλεγχο, αν και ζήτησαν από το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού και από την Ε.Π.Μ.Α.Σ., αναλυτικά στοιχεία που να αφορούν στα, κατ' ελάχιστο, απαιτούμενα με βάση κανονισμούς, μέτρα ασφαλείας και φύλαξης Μουσείων επιπέδου Εθνικής Πινακοθήκης, μέχρι τη συγγραφή της παρούσας, δεν τους χορηγήθηκαν.

3.2.8. Μη έχοντας συγκριτικά στοιχεία ή αντίστοιχα στοιχεία από άλλα Μουσεία ή στοιχεία που ν' αποδεικνύουν ότι έπρεπε να έχει εγκατασταθεί διαφορετικό σύστημα ασφαλείας από αυτό το οποίο ήταν ήδη εγκατεστημένο στη Εθνική Πινακοθήκη, δεν εκφέρουν γνώμη για την επάρκεια του ήδη εγκατεστημένου συστήματος Ασφάλειας-Πυρασφάλειας-CCTV. Σημειώνεται όμως, ότι όπως προκύπτει από το έγγραφο της Ε.Π.Μ.Α.Σ. με αρ. πρ. 512 / 14-3-12 (αρ. πρ. ΓΕΔΔ 4238/15-3-12), μετά το συμβάν της κλοπής των τριών έργων από την Ε.Π.Μ.Α.Σ. τον Ιανουάριο 2012 έγιναν παρεμβάσεις στα συστήματα ασφαλείας και επιτήρησης της Εθνικής Πινακοθήκης και ειδικότερα:

- ▶ εγκαταστάθηκε εσωτερική κάμερα για την επιτήρηση της νέας μεταλλικής πόρτας που τοποθετήθηκε στην είσοδο της ξύλινης αίθουσας εκθέσεων καθώς και μαγνητική επαφή επί της μεταλλικής πόρτας,
- ▶ εγκαταστάθηκαν 14 μονάδες επικοινωνίας IP, μία για κάθε πίνακα ασφαλείας, για τη δημιουργία σύνδεσης μέσω δικτύου με τους ψηφιακούς δέκτες του Κέντρου Λήψης Σημάτων.
- ▶ εγκαταστάθηκαν 3 ψηφιακοί καταγραφείς DVRs, 3 οθόνες TFT 27'' υψηλής ανάλυσης καθώς και 14 εσωτερικές κάμερες στους χώρους της μαρμάρινης ξύλινης αίθουσας εκθέσεων και μεσοπατώματος, με μηχανισμό στρέψης / κλίσης και φακό zoom, τηλεχειριζόμενες, με τη χρήση επιτραπέζιου ηλεκτρολογίου.
- ▶ εγκαταστάθηκε κάμερα εξωτερικού χώρου ¼'', ex-view HAD, day/night 600 / 700 TVL, με οπτικό zoom25xIP66.
- ▶ έγινε σύνδεση με το Κέντρο Λήψης για τον οπτικό έλεγχο, σε περίπτωση συναγερμού.
- ▶ το υαλοστάσιο του μεσοπατώματος αλλά και τα υαλοστάσια της ξύλινης αίθουσας εκθέσεων κλείστηκαν με μεταλλικά σκαρώματα από κοιλοδοκό βαρέως τύπου και λαμαρίνες.

3.3. Μέτρα Φύλαξης

3.3.1. Η υφιστάμενη, μέχρι την έναρξη του ελέγχου (Ιανουάριος 2012) κατάσταση στην Εθνική Πινακοθήκη, από πλευράς φύλαξης, περιγράφεται στο έγγραφο της Ε.Π.Μ.Α.Σ. με αρ. πρ. 106/20-1-12. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα σ' αυτό, το Ιανουάριο 2012, στην Πινακοθήκη υπηρετούσαν 14 ημερήσιοι φύλακες και 1 νυχτοφύλακας. Σε αυτούς είχε προστεθεί και προσωπικό (4 ημερήσιοι φύλακες και 1

νυχτερινός) που παρέχει το Ίδρυμα Ευρ. Κουτλίδη (Π.Δ. 320/76) το οποίο συστεγάζεται με την Εθνική Πινακοθήκη στις οποίες τους χώρους, φυλάσσονται και εκτίθενται περίπου 1300 έργα τέχνης, της συλλογής του.

3.3.2. Αν και σύμφωνα με τα ανωτέρω στοιχεία ο αριθμός των ατόμων με καθήκοντα φύλακα ανέρχεται σε 18 ημερήσιους και 2 νυχτερινούς, από τα στοιχεία (ένορκες καταθέσεις) ο αριθμός των φυλάκων που ασχολούνται με αμιγώς φυλακτικά καθήκοντα είναι αρκετά μικρότερος.

- ▶ Συγκεκριμένα, την ημέρα πραγματική φύλαξη κάνουν μόνο έντεκα (11) άτομα με δεδομένο ότι:
 - κατά κανόνα, από τους ημερήσιους φύλακες, ένας θα λείπει για οποιονδήποτε λόγο,
 - δύο (2) απασχολούνται στο πωλητήριο,
 - ένας (1) απασχολείται στα εισιτήρια,
 - ένας (1) έχει το συντονισμό και
 - ένας (1) είναι στη γκαρνταρόμπα.
- ▶ Αντίστοιχα, το βράδυ απασχολούνται στην καλύτερη περίπτωση 2 νυχτοφύλακες, αφού αν κάποιος απουσιάζει (άδεια, ασθένεια κ.λ.π.), στη Πινακοθήκη παραμένει μόνο ένας φύλακας.

3.3.3. Λαμβάνοντας υπόψη τα Facilities Reports που συντάσσονται για κάθε έκθεση που συνδιοργανώνεται με τα Μουσεία του εξωτερικού και η Εθνική Πινακοθήκη υποχρεούται ν' αποστείλει στα Μουσεία προκειμένου αυτά να διαθέσουν στην Ε.Π.Μ.Α.Σ. Πίνακες ή Γλυπτά, ο αριθμός των νυχτερινών φυλάκων ανέρχεται σε τέσσερις ή πέντε (τελευταίο Facilities Report στις 23-6-2008 για την έκθεση «Όταν η Ελλάδα έγινε μόδα») - ενώ αναφέρεται ότι σε κάθε αίθουσα της έκθεσης αναλογούν (προφανώς την ημέρα) τρεις φύλακες.

4. Συμπεράσματα

4.1. Από τις ανωτέρω διαπιστώσεις προκύπτει ότι η Διοίκηση της Ε.Π.Μ.Α.Σ. και οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού δεν είχαν επαρκώς αξιολογήσει τον κίνδυνο πιθανής διάρρηξης ή κλοπής και δεν είχαν λάβει τα ενδεικνύμενα μέτρα για την αποτροπή του. Το θέμα της ανεπαρκούς φύλαξης της Ε.Π.Μ.Α.Σ. ήταν σε γνώση της Διοίκησης της, η οποία, σύμφωνα με τα έγγραφα που μας χορηγήθηκαν, επανειλημμένα δια της Προέδρου της, είχε θέσει το ζήτημα στις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, επισημαίνοντας την ανάγκη ενίσχυσης του προσωπικού φύλαξης.

4.2. Το γεγονός ότι σύμφωνα με το έγγραφο της Ε.Π.Μ.Α.Σ. αρ. πρ. 3512 / 14-3-12 μετά το συμβάν της κλοπής των τριών πινάκων τον Ιανουάριο 2012, ελήφθησαν επιπλέον μέτρα για τη ασφάλεια και φύλαξη της Πινακοθήκης, δηλώνει ότι σύστημα ασφάλειας που είχε εγκατασταθεί στην Εθνική Πινακοθήκη αλλά και το σύστημα φύλαξης δεν πληρούσε, τουλάχιστον μέχρι τον Ιανουάριο 2012, τις προϋποθέσεις της ασφαλούς φύλαξης της Πινακοθήκης. Η Διοίκηση της Ε.Π.Μ.Α.Σ. θα έπρεπε να έχει επιδείξει μείζονα επιμέλεια για την αποτροπή τυχόν διάρρηξης ή κλοπής και εντεύθεν ανακύπτουν ευθύνες.

5. Προτάσεις

Προτείνεται να σταλεί η παρούσα Έκθεση ελέγχου στο Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού / υπόψη του Υπουργού για τις δικές του ενέργειες.

Το Κλιμάκιο Ελέγχου

Ζάρρας Παναγιώτης

Βοηθός Γενικός Επιθεωρητής ΓΕΔΔ

Καβαθάς Τρύφων

Ειδικός Επιθεωρητής ΓΕΔΔ